БУХЫ СТСНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР НЭГДЭГТЫ!

ЯНВАРЬ
1
понедельник
1940 он
№ 1 (3002)
Сэн 10 мүнгэ

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-єйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-єй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТАНУУДАЙ АЛДАРТА ЖЭЛ

Шэнэ жэл—1940 он гараба. Энэ хадаа—социалистическа ажахын ба советскэ культурын саашадхи эрхэ сүлөөгөөр хангажа, энхэ жаргалта байдал олгоо. Мүнөө, Ленинградска военнэ окру-

...л эхэ оронойгоо
...лхатаяа хамта,
...ле капиталист
...гүүдэй хатуу
...а сүлөөлэхын
...оор тэмэсэжэ

... үшөө хоёр
...тай гохёолдобо.
...дарта советскэ
...лын саанахи
...жалшад хадаа
...чи нүхэр ба
...лжэлүүлэгшэ,
...ниин ба сове-
... бүхы дэлхэйн
...ла агууехэ
...р жаран наһа
...эмдэглэн, һайн-
... бүхы партиин,
... агууехэ һайн-
...инай 60 наһан
... арадуудай
... илалтануудай
... мүн. Сталин—
...лизмын агууехэ
...имвол, бүхы
... эксплоатацилаг-
...агүй найдабари

...ютагуудахи Со-
...уудые һунгалта-
...рэбэ. Сталинска
...тан наран доро
...й эхэ оронойш
...ол дэлхэй дээрэ
...ка һунгуулиин
... һуури дээрэ,
...адуудые һунга-
... һунгалтанууд
...й активностиие
...үргэһэн ба ком-
...ртийнабэшэнүү-
...мшаг илалтаар
... Засагай орга-
...да ажалшадай
...абаадаһан факт
...орондо бодото
... демократиин
...ин гэршэлнэ.

...—СССРхадаа дэл-
...ндустриальна со-
...жава болоо, хүсэн-
...ы ургаа. СССР
...этэ фактор, ила-
... орон мүн, энээ-
...орондын арена
...ехээр ургаһан
...а эб этэ олона-
... советскэ бүлэ
...амаршье хүсэн
...й. Манай орондо
...ическэ культура
...а байна, манай
...укын ба культу-
...нгр болоо, шэнэ
... гайхамшаг интел-
... Советскэ хилэнүү-
...й ажалшадай зол
...ализмын илалта-
... хүсэнүүд батаар

...жэлнүүдэй торшо
...үдэй партиин ба
...тельствын хүтэл-
...рми ба Уһан-Сэрэ-
... хүсэнтүгэс техни-
...ээ. Советскэ орондо
... сталинска анха-
...ын оролдолгоор
...шарань, манайда
...үд хадаа—дэлхэй
...э капитал мүн бо-
... болбол сталинска
...тикын, сталинска
...бэриин гайхамшаг
...нүүд мүн.

СССР болбол, агууехэ Сталинай хүтэлбэреэр, социалистическэ общественн байгуулалтые түгэсхэжэ, тэрэнэй дээдэ фаза—коммунизм тээшэ найдамтайгаар алхална.

Шэнэнүүд илалтануудай түлөө урагшаа, нүхэдүүд!

...э хүсэ шадалые
... үнэн сэхыень
...үлһэн байна.
...ан Арми хадаа
...ын ба Баруун
...шадые польско
...алтаһаа сүлөөлэя,

...ехэ канал, правительственнэ комиссяар абтаба

...кабриин 26
...ээр, Сталинай
...ка ехэ каналые
...авительственнэ
... Узбекистанай
... Совнаркомдо,
...рииин резуль-
...үлэбэ. Комисси
...рэ дүүргэгдэ-
...дэй шанарые
...арань каналые
...эр абаха арга

олгоһон байна.

Богонихон болзор соо баригдабашье һаа, канал болбол ондоо инженерна тиныг капитальна бариилга болоно гэжэ комиссиин акт соо хэлэгдэнэ. Каналай олонки барилгануудань шэнэ ба оригинальна конструкцяарза илгарана, тэрэнэй результадта, эксплоатацилга ба надзорнь наринжаһан байна.

Баясхаланта ба жаргалта ажабайдалайгаа түлөө, багша Сталинда баяр!

Художник Чашинай зураг.

1939 он—ИСТОРИЧЕСКА СОБЫТИНУУДААР ЭЛБЭГ ЖЭЛ

Январь.

3-да. СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол Хүдэлмэришэн-Таряашанай Улаан Арми ба Хүдэлмэришэн-Таряашанай Уһан-Сэрэгэй Флодой военнэ присягын шэнэ текст тухай указ гаргаһан байна.

Март.

10-да. Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) партиин XVIII съезд нээгдээ һэн. Энэ хадаа Ленин—Сталинай партиин туг доро, коммунизмын хүсэд илалта тээшэ дабшажа ябаа бүхы советскэ арадта агууехэ һайн үдэр болоһон байна.

Тус съезд дээрэ, ВКП(б)-эйн ЦК-эй хүдэлмэри тухай, нүхэр Сталин отчетно доклад хээ һэн. Энэ хадаа сталинска сэсэн мэргэн доклад, коммунизмын хүсэд торжествогой түлөө илалтата тэмэсэлэй программа байгаа. Съезд болбол СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын гурбадугаар табанжэлэй план тухай нүхэр Молотовой доклад ба ВКП(б)-эйн Уставта хубилалтануудые оруулаха тухай нүхэр Ждановой доклад дууулаһан байна. Партиин XVIII съезд болбол социализмһаа коммунизмда шата дамжажа шэлжэн оролгын агууехэ ба илалтата замые тодорхойлоһон съезд болошо, историдо ороо.

Май.

27-до. ВКП(б)-эйн ЦК ба СССР-эй СНК болбол «Колхозуудай общественнэ газарнуудые үрингэһөө хамгаалаха хэмжээнүүд тухай» тогтоолые абаһан байна. Энэ тогтоол хадаа манай эхэ ороной хүдөө ажахын ба колхозно стройн саашанхи илалтануудта тон ехэ удхашанартай.

Июль.

8-да. «Колхозуудта общественнэ мал ажалые хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолые ВКП(б)-эйн ЦК ба СССР-эй СНК гаргаһан байна. Энэ тогтоол хадаа манай колхозуудые большевистэ, колхозникуудые шангашадалтай болгохо—туйлай ехэ политическэ ба ажахын удхашанартай документ мүн.

Август.

1-дэ. Хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставка нээгдээ. Хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставка—энэ хадаа хүсэнтүгэс социалистическэ хүдөө ажахын выставка, тэрээнэй хүсэнүүдые харалга, колхозууд, совхозууд ба хүдөө ажахын түрүүшүүлэй амжалтануудай харалга, колхозно ба совхозно үйлэдбэринүүдэй бүхы һалбаринуудта стахановска хүдэлмэриин опыдой һургуули болоо.

19-дэ. СССР ба Германи хоёрой хоорондо худалдаа-кредитнэ хэлсээн баталагдаһан байна.

24-дэ. Добтололсохогүйн тухай советско-германска договор баталагдаа. Энэ договор баталалга хадаа тон ехэ, уласхоорондын удхашанартай факт мүн, юуб гэхэдэ, Германи ба СССР-эй хоорондын мирнэ харилсаануудые бүхэжүүлэхэ хүсэтэ зэбсэг болобо.

29-дэ. СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэбэшэ дүрбэдэ ээр Сесси нээгдээ. Энээн дээрэ «хүдөө ажахын налог тухай», «Бүгэдэ нийтын сэрэгэй уяга тухай», «Добтололсохогүйн тухай советско германска договорые ратификацилаха тухай»—иимэ гурбан асуудалнууд хэлсэгдээ һэн.

Сентябрь.

17-до. Советскэ правительство болбол Баруун Украинын ба Баруун Белоруссиин арадуудай ажабайдал ба зөөриие хамгаалалга доро абаха тухай, сэрэгүүдтэ приказ үгэхыень Улаан Армиин главна командованида захиралга үгэһэн байна.

28-да. СССР ба Эстонско республикын хоорондо харилсан-туһалалсаха тухай пакт баталагдаа.

Энэ үдэр, Германи ба СССР-эй хоорондын хилэ ба ханибарисаа тухай германо-советскэ договор баталагдаһан байна.

Октябрь.

6-да. Харилсан-туһалалсаха тухай советско-латвийска пакт баталагдаһан байна.

11-дэ. Виленскэ область ба Вильно городые литовско республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсан-туһалалсаха тухай договор баталагдаһан байна. Эстонитой ба Латвитай баталаһан договорнуудаар ба мүн Литватай баталаһан договороор, Советскэ Союз болбол хилэнүүдэйгээ аюулгүйе хангажа, өөрынгөө обороные үшөө бүри бүхэжүүлэһэн байна. Энээгээр, бүхы Балтикада ба зүүн Европодо батабэхи мир байгуулагдаһан байна.

16-да. Советскэ Союзай геройнуудта барюулагдадаг медалиие «Алтан Одон» гэжэ нэрэлхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ гараа.

26-да. Баруун Украинын Арадай Суглаан нээгдээ.

28-да. Баруун Белоруссиин Арадай Суглаан нээгдээ.

31-дэ. СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэбэшэ табадахи Сесси нээгдэһэн байна. Сесси дээрэ, Советскэ Союзай гадаадын политика тухай СССР-эй СНК-гэй түрүүлэгшэ нүхэр В. М. Молотовай докладые дууулаһан ба Баруун Украина, Баруун Белоруссиие СССР-эй составта оруулан абаһан байна. Сессиин шиидхэбэринүүд хадаа ленинско-сталинска национальна политикын торжествое демонстрацилаа.

* * *

Энэ оной зунай үедэ японско военщина болбол, ондэнгэй ханибаристатай МНР-эйн хилые Халхын-Голой райондо эбдэн добтолходонь, манай Улаан Арми болбол Монголой сэрэгүүдтэй хамтадаа японско самурайнуудые үйбүтасэхижэ, Монголой гүрэнэй хилын аюулгүйе хангаа һэн. Энэ хадаа Улаан Армиин хүсэнэй ба тэрэнэй техникын хүсэнтүгэс демонстраци болоһон байна.

Ноябрь.

30-да. Манай советскэ орондо эсэргүү хорото провокацинуудые үүсхэһэн сагаанфинскэ военщиные бутасохижо, финскэ арадые дарлалтаһаань сүлөөлхэ, СССР-эй, илангаяа Ленинградай аюулгүйе хангахын зорилгоор, манай Улаан Армиин частьнууд болбол главна командованиин приказаар, финскэ хилые дабаһан байна.

Декабрь.

1-дэ. Финляндска Демократическа Республикын Арадай Правительство, нүхэр Отто Куусинен толгойтойгоор эмхидхэгдэһэн байна.

2-то. Советскэ Союз ба Финляндска Демократическа Республикын хоорондо харилсан-туһалалсалга ба ханибарисаа тухай договор баталагдаа.

21-дэ. Манай ороной ажалшад, бүхы дэлхэйн прогрессивнэ хүн түрэлтэн хадаа **арадуудай агууехэ вождь, сэсэн мэргэн багша нүхэр Сталинай жаран наһанай ойе** агууехэ баяраар тэмдэглэбэ. Энэ үдэр, советскэ арад болбол манай орондо социализмын бүхэдэлхэйн-историческэ илалтануудай организатор—агууехэ Сталиниие тойрон нягтаар жагсанхай байһанаа демонстрацилаа.

24-дэ. Манай агууехэ эхэ ороной 8 союзна республиканууднай нютагуудахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ һунгалтанууд болоо. Энээн дээрэ, коммунистнууд ба партийнабэшэнүүдэй сталинска блок шэнэ илалтануудые туйлаа.

Шэнэ илалтануудай шэнэ жэл

ТҮРҮҮ РАЦИОНАЛИЗАТОР

ВКП(б)-эйн XVIII историческа съезд болбол, түрүү капиталистическэ оронуудые технико-экономическа талаараа хүсэхын ба урдань орохын зорилгые, манайороной урда табиһан байна. Энэ хадаа хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба бүхы советскэ арадые агууехэ амжалтануудта, техническэ шэнэ үүсхэлнүүдтэ зоригжуулна.

Авторемлесзаводой ахалагша механик нүх. Василий Григорьевич Тешехонов болбол рационализаторска дурадхалнуудые ба изобретательска hанамжануудые оруулхын ба тэдэнээ бэелүүлхын хэрэгтэ эрхим жэшээнүүдые харуулдаг ба социалистическэ үйлэдбэриин түрүү командир мүн. Нүхэр Тешехонов болбол инженершье бэшэ, техникшье бэшэ, харин юрын—простой хүдэлмэришэ байгаа.

Зүгөөр, техникые шудалха тухайда агууехэ Сталинай уряае хүндэтэйгөөр бэелүүлхын тула, техникые шудалалгада бүхы хүсэ ба анхаралаа табижа, тэрээнииинь шудалжа шадаһан байна.

1936 онһоо эхилжэ, Улан-Үдын авторемлесзаводто, түрүүшээр—слесарьно-сборочно цехын мастераар хүдэлмэрилбэ. Толотомо амжалтануудые туйлаһанайгаа результатда, механическа цехын начальнигта дэбжүүлэгдэһэн байна.

Уданшьегүй, механическа цехэнь завод соогоо түрүү hуури эзэлээ. Эрхим командирай алдар солонь республика дотор суурхаба. Тиигээд, заводой управлениин техническэ контролиин тапагай начальнигай постдо дэбжүүлэгдээ hэн. Василий Григорьевичиин шадабари мэргэжэлынь улам ургажа, заводой ахалагша механигаар дэбжүүлэгдээ. Юрын хүдэлмэришэн грузчик байhанаа, лейтенант, ахалагша механик болоhон, иимэ гайхамшагта биографитай байна. Һаяшаг токарь бүхэн смена соогоо 300 хэһэг кольцонуудые үйлэдбэрилдэг байгаа hаа, мүнөө, нүхэр Тешехоновой методээр, 550 кольцонуудые үйлэдбэрилдэг болоо.

Тэрэшэлэн, кольцонуудай өөрэйнь үнэнүүд ехээр багадхагдаа. Нэгэ кольцое бүтөөлгэдэ 2 түх. 80 мүнгэн гаргашалагдадаг оайһан аад, мүнөө 1 түх. 34 мүнгэн гаргашалагдана. Гадна, дурсагдагша изобретательство болбол кольцонуудые үйлэдбэрилэн гаргалгын бүхы технологическа процессүүдые үндэһөөрэнь шэнэдхэһэн байна. Иимэ шэнэ алхамые хэжэ, тэрээнээ хүсэдөөр бэелүүлhэнэйнь результатда, жэл соо үгтэхэ экономивь—51608 түхэриг 27 мүнгөөр тоологдоно.

Зоримгой рационализатор нүх. Василий Григорьевич болбол өөрынгөө гайхамшаг хүдэлмэриие үргэлжэлүүлжэ байна.

«Би, 1940 оной торшо соо, иимэнүүд хүдэлмэринүүдые бэелүүлхэм: техникые бүри эршэмтэйгээр шудалха, электро-энергые химагадахын тула, станогууд бүхэндөө тусхай электро-моторнуудые зохёохо, техникын аюулгүйе сахилгые бүхыхэмжээгээрэнь hайжаруулха, кольцонуудай өөрэйнь үные 1 түх. хүртэр химдаруулха, изобретательство ба рационализациия бүри үргэн далайстайгаар үргэлжэлүүлхэ, эрхим шанартай эдлэлнүүдые үйлэдбэрилхэб"—гэжэ, нүх. Тешехонов хөөрэнэ.

Ц. ЗАВОДСКОЙ.

Үүлтэртэ малнуудай эрхим ферма

Тунхэнэй аймагай, ВКП(б)-эйн XVII съездын нэрэмжэтэ колхозой племферма болбол республика доторхи эрхим фермэнүүдэй нэгэндэ тоологдоно. Жэлhээ жэлдэ улам ургана. Хэрбээ 1928 ондо миил 8 үхэртэй, томо үүлтэрэй нэгэ бухатай байгаа hаа, мүнөө томо үүлтэрэй хоёр зуу гаран үхэртэй болоо. Эдэнь колхоздоо тон ехэ ашаг олзо үгэнэ. Һаалиин үнеэн бүриһөө 2000 шахуу литр hү hаана, харин „Пеструха" ба „Дума" үнеэдэнь 2500-hаа үлүү литр hү үгэнэ. Тугалнуудайнь амидын шэгнүүр үдэр бүридэ 600-1000 граммаар нэмэнэ. Фермынхидэнь—Попов, Белобородова ба бусад олон эрхим hаалишад ба малшадань малнуудаа тон ханалгатайгаар, зоотехническэ заабариин ёһоор харууhалдаг байна. Бүхы үнеэдэнь дулаан ба сэбэр байраар хангагданхай. Фермэдэнь техник, ветврач, зоотехник бии. Фермынь дэргэдэ улаан булан нээгдэнхэй. Тэндэ, зоотехническэ кружогой заняти табан хоног соо нэгэ дахин болодог. Мүнөө, фермэнь улам хүсэжэжэ, бүхэжэжэ байна. Автопоилка (автоматическаар уhалха хэрэгсэл) абтаа, электро-hаалга hаяар табигдахань.

Нүхэр Бабу Цыренович Барбаков болбол энэ фермые 12 жэлэй торшо соо амжалтатайгаар хүтэлбэрилhыень тэмдэглэхэ шухала байна.

Тус фермын малшадай олон жэлэй опыдууд ба стахановска амжалтануудань Бүхэсоюзна выставка дээрэ харуулагдаба.

Дурсагдагша фермын малшад хадаа 1940 ониие тон ехэ энтузиазмтайгаар угтажа байна. ВКП(б)-эйн XVIII съездээр хүдөө ажахын урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ, малнуудайгаа тоо толгойе хоёр дахин олодхожо, фермээ стахановска болгожо, 1940 оной выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхые туйлахын тула бүхы шадабаряа гаргажа, стахановскаар ажаллажа байна.

Д. Селенгинский.

В. Барковай ба В. Лисевичын зураг.
(ТАСС-ын фото-клише).

ХЭЗЭЭДЭ БЭЛЭМ

«...Хүдэлмэришэн - Таряашанай Улаан Армида сэрэгэй алба хэлгэ болбол СССР-эй гражданин бүхэнэй хүндэтэ уялгань мүн»—гэжэ, агуу-ехэ Сталинска Конституциин 132 дохи статья соо хэлэгдэнэ. Энэ хүндэтэ уялгаяа алдар солоор дүүр эхые манай эхэ ороной гражданин бүхэн эрмэлзэдэг. Суута Улаан Арми болбол социалистическэ эхэ ороноо гадаадын добтолгоhоо хамгаалалгада хэзээдэ бэлэн байдаг. СССР-тэ добтолхоёо hэдэгшэд—Японой империалистнууд хадаа Улаан Армиин вүгhөө тон шанга сохилтонуудые абаhыень бүхы дэлхэй мэдэнэ.

Японско самурайнууд хадаа Монгол Арадай Республикада орожо, тиигээд СССР-тэ добтолхо плацдарм байгуулхые hэдэhэн байна. Теэд, тэрэ тэнэг hэдэлгэнь тэдээнэйхеэр болоогүй. Хэзээшье боложо шадахагүй!

Манай СССР-эй правительство болбол Монгол Арадай Республикада туhалахыень Улаан Армида захиралта үгөөhэн. Тэрэнэй алдарта зэргэдэнь би ябааб.

Бидэнэр—социализмын ороной патриодууд-боецүүд болбол Халхын голдо Монгол Арадай гүрэнэй хилые эбдэгшэ японой шунахайнартаа тэмэсэхэдээ, өөрынгөө Социалистическэ Эхэ ороной аюулгүйе хамгаалнабди гэжэ мэдэдэг байгаабди. Добтолоhон дайсдай урдаhаа дорюунаар харюусан, тэдэ буртаг золигуудые тэhэняза сохиhон байнабди. Манай габияата Улаан Армиин героическа боецүүд болбол «Социалистическэ эхэ оронойгоо түлөө!», «Аба Сталинайгаа түлөө!», «Ажалшадайгаа зол жаргалай түлөө, урагшаа!»—гэhэн лозунгнуудтайгаар, байлдаануудта, атакануудта орожо, үлэнхэ самурайнуудые үйбутасохижо, үнэhэн тоборог болгодог байгаа. Эхэ орондоо ба аба Сталиндаа преданнэ байhанаа, парти ба правительствынгаа даабариие хүндэтэйгээр дүүргэжэ шадаха шадабаряа бүхы дэлхэйн урда үшөө дахин демонстрацилаа.

Энэ байлдаанда имагта героизм гаргаhанайгаа түлөө манай олон тоото боецүүд правительствын дээдэ наградаар—орденуудаар шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо, би Улаан Тугай орденоор шагнагдааб. Эхэ ороноо хамгаалалгада хэзээдэ бэлэмди!

Раднаев Улзы.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР... НҮХЭДҮҮД!

1939 он болбол минии творческо ургалтын этапна жэл болоhон байна. Энэ жэлдэ, Фердинандын (Шиллерэй «Коварство ба инаглал») ба «Баирай» (Шадаев ба Цыдэнжаповай пьеса) образуудые наадаhан байнаб.

Фердинандын образые — иимэ классическа образые харуулхын тулада шанга бэлэдхэл хэрэгтэй байгаа. Тус рольдо наадахынгаа урда тээ минии дүүргэhэн рольнууд хадаа энээндэ бэлэдхэл боложо үгөө. Гэбэл, Гольдониин «Хоёр господанарай туhамаршан» гэжэ пьесэдэ Флориндын рольдо; Шекспирэй „Отелло" гэжэ пьесэдэ Кассиогой рольдо наадаhан байнаб. Флориндын рольдо наадажа байхадаа, би актерай үүргые үшөөл дутамаг мэдэдэг, тэрэ хүнэй ажаhуугаан, тус эпохые хүсэд мэдэдэггүй, тиимэhээ энэ ролиие хүсэд hайтар наадажа шададаггүй байгааб.

Кассио боложо наадахадаа, минии наадаха мэргэжэл ба шадабари нилээд дээшэлhэн байгаа. Кассиогой рольдо наадалга хадаа минии дээшээ hүрэхэ трамплин боложо үгэhэн юм. Энэ рольдо аадалгадам театрай хүтэлбэри ехэ туhа намда үзүүлээ.

„Баир" хадаа намда түрэл образ байгаа, зүгөөр, минии урда хэдэн бэрхэшээлнүүд гараа hэн. Юуб гэхэдэ, „Баир" болбол үни сагта болоhон үлигэр түүхын герой болохо ба тэрэ үеые харуулаhан историческа материалнууд минии гарта тон дутамаг байгаа. Тиигэбэ-яабашье, нүхэр Цыдэнжаповай ба театрай бүхы коллективэй туhаламжаар, энэ образые бараг hайнаар наадажа шадааб.

Би хадаа 1939 ондо БМАССР-эй габияата артистын нэрэ зэргэ абаhан ба большевистскэ партиин членэй кандидатта абтаhан байнаб. Минии ажабайдалда болоhон эдэ гайхамшагта событинууд хадаа түрэл бурят-монгол арадай искусствые Москвада достойноор харуулхын тулада, үшөө бүри энергичнээр хүдэлмэрилхыем намайе уялгална.

1940 он хадаа манай эхэ орондо бүри гайхамшаг шэнэ илалтануудые үгэхэнь сохом.

Шэнэ жэлээр дашарамдуулан, үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэб, нүхэдүүд.

Республикын габияата артист
В. К. Халматов.

ЗОЛ ЖАРГАЛААРАА ОМОГОРХОНОБ

Би, эхэ оронойгоо хүсэнтүгэс социалистическэ транспорт дээрэ, Агуу ехэ Октябрьска революциhаа нааша хүдэлмэрилжэ, ажал хэхэ агууехэ эрхэеэ эдлэнэб. Энэ хадаа минии зүрхые баяраар бусалуулна, толотомо шэнэнүүд илалтануудта зоригжуулна. Декабриин 24-нэй үдэр, эсэгэ оронойгоо үнэн хүбүүд ба басагадай түлөө, дүлэтэ патриодуудайгаа түлөө голосуудаа үгөөбди. Ганса манай орондо — илаhан социализмын орондо иимэ бүрин эрхые эдлэнэ. Советскэ хүнэй ажалань соло алдараар, шэн габиягаар, героизмоор тэмдэглэгдэнэ.

Үнгэрhэн жэлдэ ноябрь hарын нэгэтэ үдэр хадаа минии ажабайдалдахи гайхамшаг үдэрнүүдэй нэгэнь болоо. Угаа ехэ баярай телеграмма, Улаан Москваhаа, намда ерээ hэн. Манай правительство хадаа намайе оронойгоо солото транспортнигуудай нэгэндэ тооложо, Советскэ Союзай дээдэ наградаар—„Ажалай отличиин түлөө" медаляар шагнаhан байна.

Иимэ агууехэ наградые абаад байхадаа, большевистскэ партидаа, советскэ правительстводаа, инаг вождь Сталиндаа баясхалангые хүргэхэ баялиг үгэнүүдые оложо ядаа бэлэйб. Правительствын энэ ехэ наградыень харюулхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, энергээ, социалистическэ транспортынгаа саашадаа hалбаран хүгжэлгэдэнь үгэхэб гэжэ найдуулhан байнаб.

Мүнөө, минии комплексно бригада хадаа депо соогоо түрүү ябана, үйлэдбэриингөө үдэр бүриин даабариие үлүүлэн дүүргэнэбди. Нютагууддахи Советүүдэй hунгалтануудта зорюулагдаhан, социалистическэ соревнованида манай бригадынхид—стахановцууд, ударнигууд оролсожо, үйлэдбэриин үндэр дээдэ бүтээсэнүүдые туйлаба. Бидэнэр, Улан-Үдын депогой хүдэлмэришэд бүхэн, депогоо Зүүн Сибириин түмэр замай транспортын системэдэхи түрүү депо болгохын түлөө тэмэсэжэ байнабди. Энэ хүсэлэнгээ эрхимээр дүүргэжэ шадахабди.

Сталинска Гурбадугаар Табан жэлэй нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованиие бүри үргэн далайтайгаар дэлгэрүүлжэ, Сталинска Гурбадугаар Табанжэлэй гурбадахи жэлдэ—1940 ондо бүри гайхамшаг амжалтануудые туйлахабди.

А. ТЕРЕМИЦКИЙ—Улан-Үдын депогой комплексно бригадын бригадир.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ИСКУССТВЫН ДЕКАДАДА

ВКП(б)-эйн ЦК-гэй ба СССР-эй Совнаркомой тогтоолой ёhоор, Бурят-Монголой искусствын декада Москвада, 1940 оной эсэстэ үнгэргэгдэхэ байна. ВКП(б)-эйн Бурят-Монголой Обком болбол энэ декадада бэлэдхэл тушаа дэлгэрэнгы тогтоол абаа.

Агууехэ Октябряар сүлөөлэгдэhэн ба творческо хүсэнэйнь бадаран hалбаража байгаа, Бурят-Монгол АССР-эй арад болбол советскэ засагай жэлнүүдэй торшо соо, тэрэнэй культурна ургалтыень гэршэлэгшэ, багабэшэ баялигуудые байгуулаа. Бурят-Монгол арад болбол Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэреэр ба агууехэ ород арадай туhаламжаар, историческа богонихон болзорой торшо соо, бурят-монгол интеллигенциин отрядые ургуулан хүмүүжүүлээ. Энэ шэнэ советскэ интеллигенциин зэргэнүүдтэ, искусствын хүдэлмэрилэгшэд: дуушад, музыкантнууд, артистнууд, уранзохёолшод, композиторнууд, художнигууд багабэшэ hуури эзэлнэ.

Бурят-Монгол арадай уранhайханай творчествые харуулалга болбол, түбхын түрүүндэ, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй алдар габиягай хэрэг мүн. Эдэнэр болбол уранhайханай самодеятельностиие толгойлохо, социалистическэ соревнованиин үндэhэ hуури дээрэ өөрынгөө зэргэнүүдтэ ехэнүүд амжалтануудые туйлаха уялгатай. Бурят-Монгол арадай творчествые харуулалга хадаа «эрхим hайнаар хэгдээ» гэжэ, декадые харагша, ороной эрхим хүнүүдэй, агууехэ Сталинай ба тэрэнэй соратнигуудай хэлэхээр эмхидхэгдэхэ ёhотой.

Энээниие хайшан гээд туйлахаб?

Декадын амжалтын түлөө, хамагай түрүүн, тэрээндэ хабаадагшад—артистнууд ба музыкально-драматическа театрай хүтэлбэрилэгшэд, гүрэнэй филармониин ба музыкально-театральна училищын дуушад ба хүгжэмшэд, композиторнууд ба драмотургнууд, художнигууд, сценын хүдэлмэришэд, бутафорнууд, гримдэгшэд ба бусад нүхэд харюусаха байна. Декадада бүхы хабаадагшад болбол эсэшэ сусарашагүйгөөр, бэрхэшээлнүүдhээ ба харюусалгаhаа айнгүйгөөр хүдэлмэрилэхэ ёhотой. Шадабари, дүрэшэл, оюун бэлиг—эдэ бүгэдэ хадаа улам бүри баяжуулагдаха ёhотой.

Декада дээрэ гурбан спектакльнууд харуулагдаха: нэгэ опера ба хоёр музыкальна драманууд. Эдэ зохёолнуудые улам нарижуулан hайжаруулхын тула хүдэлмэрилэгдэжэ байна, драматургнууд ба композиторнууд болбол энэ хүдэлмэреэ, творческо календарьна планаар хараалагдаhан болзор соо дүүргэхэ ёhотой. Театр ба филармони болбол ВКП(б)-эйн Обкомой тогтоолоор хараалагдаhан хэмжээдэ хүртэр, өөhэдынгөө зэргэнүүдые үргэдхэжэ ба коллективүүдэйгээ хабаадагшадай тооео олошоруулажа байна. Энэ хүдэлмэри хадаа механическа «абалга» бэшэ, харин кадрнуудые творческо шалалгэ ба хүмүүжүүлгын серьёзно хүдэлмэри болохо ёhотой.

Өөрынгөө дүрисшэл шадабариие хэн сусарашагүй нарижуулан баяжуулнаб, тэрэ лэ хадаа бурят-монгол арадай искусствые бодотоор харуулжа шадаха гэжэ, декадада хабаадаха хүн бүхэнэй ойлгохонь шухала.

Мүнөө, бурят-монгол арадай инструментариин бүхы баялигууд хадаа хүсэдөөр хэрэглэгдэхэ ушартай. Оркестртэ хоёр инструментнүүд (лимба ба хуур) лэ орохо бэшэ, харин арбан хорин янзын инструментнүүд, тэрэ тоодо бэшхүүр ба бусад оруулагдаха ёhотой.

Бурядуудай арадай дуун болбол унисонно, тайлбарилан хэлэбэл нэгэголосно байна. Энэ хадаа арадай мелодинуудые найруулагша композиторнуудhаа, гармонизациин принципүүдые олоходоо уранhайханай тактые, тон нарин хандалгые эринэ. Мелодинуудые танигдахынь болитор хубилгаха ба гутааха бэшэ, харин тэдээндэ шэнэ голосуудые оруулан баяжуулаха хэрэгтэй.

Үйтэ, баата алба дүүргэжэ байhан искусствын ремесленник бэшэ, харин хүсэдсэнтэ ансамблист-художник байха шухала гэжэ дуушан бүриин ойлгохоор, тиимэ условидо гүрэнэй филармониин хор табигдаха ёhотой.

Филармониин симфоническа оркестр болбол опера ба хүгжэмэй драмануудые харуулгада хабаадалсахаhаа гадна, мүн национальна бурят-монгол симфонизмын түрүүшын ургалтануудые демонстрацилаха ёhотой. Симфоническа музыкые байгуулга шэнги иимэ бэрхэтэй творческо hалбарида национальна кадрнуудай ургалта хадаа имагта лэ hонирхолтой факт мүн. Бурят композиторнууд Б. Ямпилов, Аюшеев ба өөhэдынгөө опытоор залуу композиторнуудта туhаламжа үзүүлэхэ ёhотой ород композиторнууд нүхэд Фролов, Берлинский, Морошкин, Белоглазов болбол бурят-монгол музыкые социалистическэ реализмын бодото искусстводо харуулаха уялгатай.

Музыкально-драматическа театр болбол декадые үнгэргэлгэдэ тон ехэ hуури эзэлхэ байна.

Улан-Үдын зондо танил „Баир" гэжэ спектаклиин үндэhэ hуури дээрэ, үлигэрлэмэ-героическо тон ехэ спектакль декадада бэлэдхэгдэжэ байна, энээн соо, музыка болбол драматическа үзэгдэлтэй хамта, шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна.

Бурят-Монголой Музыкально-драматическа театрай сцена дээрэ наадагшад болбол юрэ лэ «наадаха» бэшэ, харин ородой классическа сценын гениальна багша Константин Сергеевич Станиславскиин гайхамшаг теорёор хүмүүжүүлэгдэгшэ тэдэ «дуулагша актернуудтал» адляар, бүхы таларань ба хүсэдөөр рольёо дүүргэхэ ёhотой.

Трагическа, баатар эпос Энхэ-Булат-Баатор ба, сталинска табанжэлнүүдэй эпоходохи шэнэ хүнүүдые, ленинско-сталинска хатуужалай хүнүүдые, Бурят-Монголдо индустри hалбаража ба коллективизациин бүхэжэhыень харуулаhа нтемэтэй спектакль (энэ хадаа условно «Шампи» гэжэ нэрэлээтэй) — драматическа ба музыкальна формодо үргэнөөр ба гүнзэгыгөөр хүгжөөгдэhэн эдэ бүхы спектакльнууд хадаа Москвада, опера ба балетын, Ленинэй ордено Ехэ театрай филиалай сцена дээрэ гоё hайханаар, эли тодоор, ирагуу хүгжэмтэйгээр харуулагдаха ёhотой.

Энээнэй урда тээ Москвада болоhон, национальна искусствын хэдэн арбаад декадануудhаа манай бурят-монголой творчествын демонстрациин ондоонь юуб гэхэдэ, энээндэ хабаадалсаха профессиональна хүнүүдhээ, театрhаа, филармониhоо, театрально-музыкальна училищиhаа гадна декадын hүүлэй концертдэнь колхозно самодеятельностиин хабаадагшад хабаадалсаха: Яруунын, Хориин, Баргажанай, Тарбагатайн ба бусад аймагууд болбол өөhэдынгөө арадай, уг залаанайгаа уранhайханай творчествые, уранhайханай уралалые (уралан оёлго, мүнгэ hылэлгэ, модон ба яhан дээрэ hылэлтэ г. м.) харуулаха байна.

Семейскэ арадай дуунай гайхамшаг искусствынь (олон голосоор дуулалга) декада дээрэ харуулагдаха. Бурядуудай (ёохор) ба эвенкэнүүдэй танцанууд хадаа түгэсхэлэй концертын программые олон янзын ба гоё болгохо байна. Дуушад ба инструментээр наадагшад, драматическа актернууд ба танцорнуудай кадрнуудые хүмүүжүүлэгшэ, музыкально-театральна училище болбол 25 хүн составтайгаар бурядай симфоническа ансамблиие харуулан выступалха байна, энэ хадаа классическа уг гарбалайгаа традицинуудые бурят-монгол арадай творческоор шудалажа байhые демонстрацилаха.

БМАССР-эй художнигуудай зурагуудай выставка болбол республика соо уранзуралгын искусствын амжалтануудые харуулаха байна.

Городой пионернүүдэй байшангай коллективэй, нютагуудай ба аймагуудай пионернүүд, hурагшад болбол отлично hуралсалаараа ба искусствын дүршэлые шудалалгада амжалтануудые туйлалгаараа декадын түгэсхэлэй концертдэ хабаадаха эрхэ олохые эрмэлзэхэ ёhотой.

Бурят-Монгол арадай формоороо национальна, удхаараа социалистическэ искусствын декадын амжалтатайгаар үнгэргэгдэхэ байhандань ямаршье hэжэггүй. Творческо энтузиазмые бүхэжүүлхэ, арадай творчествын хүсэтэ долгиие декадада бэлэдхэлгэ тээшэ шэглүүлэн, тэрээниие толгойлохо—декадын уранhайханай хүтэлбэриин шухала ба хүндэтэ зорилго мүн.

РСФСР-эй СНК-гэй дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдэй управлениин начальнигые орлогшо
Н. А. Стрельцов.

Станиславскиин нэрэмжэтэ оперно театрай главна режиссер, декадын художественно хүтэлбэрилэгшэ
И. М. Туманов

Декадын музыкальна консультант, музыковед
Г. А. Поляновский.

1940 оной хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ кандидат

Селенгын аймагай, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай хүдэлмэриин опыт

Парти ба правительствын үдэр бүриин туһаламжаар, һүүлэй гурбан жэлэй торшо соо, манай колхоз болбол бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Хэрбээ 1936 ондо бүхы түрэлэй 3823 толгой малнуудтай байгаа һаа, мүнөө 6186 толгой малнуудтай болообди. Гэрээнһээ гадна, гүрэнэй ба хүршэ колхозуудтаа хэды олон малнуудые худалдаа бибди. Гансахан 1939 оной 10 һарын торшо соо, бидэнэр болбол 1230 толгой, тэрэнэй тоодо, һайн үүлтэртэ арбаад малнуудые худалдаһан байнабди. 1938 ондо малажалые хүгжөөлгын гүрэнэй план хадаа эбэртэ томо малаар—107 проц., хони ба ямаадаар—110 проц., гахайгаар—143,5 проц. ба морин доор—103,3 проц. дүүргэгдэһэн байна. Энэ жэлэй план, холо үлүүлэн дүүргэгдөө.

Бидэнэр болбол малнуудай тоо толгойн ургалтын түлөө тэмсэхэһээ гадна, мүн малнуудай ашаг үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө тэмэсэнэбди. Һү, тоһо, ноһо, мяха ехээр абахын тула, тугалнуудай амидын шэгнүүрые дээшэлүүлхын тула бүхы хэмжээнүүдые абанабди.

Зарим нүхэд болбол фермын бүхы хүдэлмэриие гол зоридоо—малнуудай ашаг үгэлгые дээшэлүүлгэдэ зорюулжа шадаагүй байна. Энэ болбол тон буруу ябадал гээшэ. Үнэнтэ дээрээ, хэрбээ малажалһаа ехэ олзо абахые хүсөөгүй һаа, юундэ малда дулаан байра бариха, тэдэниие тэжээхэ, тэдэниие харууһалха юм. Колхоз бүхэн болбол зөөри ба ажалые багаар гаргашалан, ехэ продукциие абахаар, фермэнүүд дээрээ хүдэлмэрөө эмхидхэхэ ёһотой.

Бидэнэр болбол малажалһаа тон ехэ олзонуудые абанабди. 1939 оной 10 һарын торшо соо, колхозой ниитэ доходонь 298426 түхэриг болоно; энэ үе соо малажалһаа 261526 түхэриг 98 мүнгэ абаабди, энэ суммын ехэнхи хубинь малажалай продуктнуудые худалдалгаһаа абтаһан байна.

Бүхы фермэнүүдһээ эгээ олзотойнь, һү-товарна ферма болоно, манай ОТФ, СТФ ба КТФ хамтадаа 1939 оной 10 һарын торшо соо 99385 түхэриг олзо үгөө һаань, эбэртэ томо малай продуктнуудые худалдалгаһаа 162141 түхэриг 26 мүнгэ абаабди. Бидэнэр болбол фермые бэхижүүлхын, тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхын тула хайшан гэжэ хүдэлмэрилһэн тухайгаа дүүрэн бэшэхэмнай.

Ехэ һү һаалга

Манай үүлтэртэ малнуудай һү-товарна ферма болбол һаалгадаг 83 үнеэдтэй. Тэдэнэй дунда, ферма дээрэ үсхөөгдэһэн үнеэд ии. Тугалшад ба һаалишад болбол гайхамшаг метисскануудые өөһэдынгөө гараар ургуулдаг байһандаа омогорхоно. Мүнөө, һаалиша бүхэн, залуу үнеэдые һүтэй болгохын тула, һаалгые тон ехэ анхаралтайгаар үнгэргэнэ.

1938 ондо, ферма дээрэмнай һаалгадаг 72 үнеэд байгаа. Тэдээнһээ, 137914,5 литр һү һаагаабди. Фуражна үнеэн бүриһөө, жэл соо дунда жэшээгээр, 1915 литр һү һаагдаһан байна. Манай эрхим һаалиша—хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабадагша Долгор Жалсанова болбол өөрынгөө һаадаг үнеэдһээ, тон ехэ һү һааба. «Лысеня» үнеэнэйнь II-дохи жэлээ һаалгадаа һаалиин үе соо 3387 литр һү үгөө. «Елка» үнеэн болбол һаалиин II-дохи үе со[illegible]6 литр, «Ночка» үнеэн—313[illegible] литр, «Южная» үнеэн—3225 л[illegible], «Зуйка» үнеэн—3110 литр һү үгэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ, ферма дээрэмнай 83 үнеэн һаагдана. [illegible]рбан һарын торшо соо эдэнһээ 1[illegible]4668 литр һү абтаба. «Венера», «Зуйка» ба «Жданка» үнеэд хадаа мүнөө, нэжээд бүриин 3000 шахуу литр һү үгөөд байна.

Үнеэдые һүтэй болгохын тула юун хэрэгтэйб? Үнеэдээ ехэ һү абхын тула бидэнэр юу хэнэ бибди?

Энээн тушаа һайтр зүбшэн хэлсээбди. Колхознигуудай зүгһөө тон олон дурадхалнууд ороһон байна, тэдэнэйнь тон зүб, туһатай байгаа. Тиигээд, иимэ вывод хэһэн байнабди: культурна фермые байгуулжа, үнеэдые ба залуу малнуудые жэшээтэ харууһалгаар хангаха хэрэгтэй.

Малай, тугалай байрануудые ба түрэлгын гэр барижа, һайн тэжээлнүүдые бэлэдхэһэн, малые харууһалгада эрхим хүнүүдые томилоһон байнабди. Энээнэй результадта, һү һаалга ехээр дээшэлһэн байгаа. Тиигэбэшье, энэ хадаа бидэниие хангаагүй. Манай һаалишад саашаа дабхяа. Тэдэнэр болбол тугалнуудые эхэһээнь таһалжа, гараар түлжүүлхэ тухай асуудал табиба. Энэ дурадхал болбол тон наряар зүбшэн хэлсэгдэһэнэй һүүлдэ практика дээрэ хэрэглэгдэжэ, мүнөө гайхамшаг результадуудые үгэнэ. Тугалнуудайгаа нэгэ һаратай болторонь хүхэлгын нормын ёһоор, сутка соо 7 литр цельнэ һү (8-12 градус хүртэр хүргэгдэһэн һү) үгэнэбди, энэ хадаа һара соо 210 литр болоно. Тэрэнэй һүүлдэ цельнэ һү үгэлгые бага болгожо, түрэһөөр һара хахад болторонь, үшөө 65 литрһээ ехэ бэшэ һү үгэнэбди. Тиимэһээ тугал хадаа оройдоо 275 литр цельнэ һү эдиһэн болоно, харин эхэһээнь тугалые таһалангүй түлжүүлхэдэ, һаалиин үе соо 1200 литр шахуу һү хүхэдэг байна. Хэрбээ үнеэн хадаа һаалиин торшо соо 2400 литр һү үгэжэ шадаха байгаа һаань, тэрээнһээ оройдоо 1200 литрыень һаажа абанабди. Тиимэһээ, тугалые гараар тэжээлгэ болбол тон ехэ удхашанартай байна.

Малнуудые тэжээлгэ ба харууһалга

Бидэнэр хадаа, зоотехническэ литературада ямараар заагданаб, тиимэ лэ байрануудта, үнеэдээ харууһалхые бултадаа хүсэдэг байгаабди.

Мүнөө тэрэ хүсэлнай бэелүүлэгдөө. Бүгэдээрээ бэшэшье һаа, һаалгадаг үнеэдэмнай электрическээр гэрэлтүүлэгдэһэн ба сэбэр дулаан байрануудта харууһалагдана.

Үнеэн бүриие түс түстань эдеэлүүлнэбди. Амидын шэгнүүрһээ, һү һаалга ба һүнэйнь үсхэнһөө, хээлиһээнь дулдыдуулан, рацион табинабди (тэжээлэй норма).

Малаймнай байрада, һүниин ба үдэрэй дежурство табигдаһанхай. Үглөөнэй 4 часһаа 5 хүртэр, үдэрэй дежурна-һаалиша болбол һүниин дежурнаһаа үнеэдээ тушаажа абаад, үнеэдэй дэлэнгые угаахын тула уһа халаадаг. 5 часһаа 5 час 30 минута хүртэр щеткануудаар үнеэдээ ба таһалгануудыень сэбэрлэдэг, 5 час 30 минутаһаа 7 час хүртэр—үнеэдые һаалга (һаалишад болбол сэбэр халадуудтайгаар үнеэдээ һаадаг). 7 часһаа 9 час хүртэр — үбэһэ ба концентрадуудые хубаажа үгэдэг, 9 часһаа үнеэдээ уһалдаг байна (гэхэтэй хамта, һая тугаллаһан үнеэд ба залуу малнууд бүлеэн уһаар уһалагдадаг). Тэрэ үедэ һаалишад болбол таһалгануудыень сэбэрлэнэ. 10 часһаа 11 час хүртэр үнеэд амарадаг, 11 часһаа 12 час хүртэр тэжээлнүүдые тарлан үгэдэг, 12 часһаа 1 час хүртэр—үнеэдээ һаадаг, 1 часһаа 2 час хүртэр хоёрдохёо уһаладаг, 2 часһаа 5 час хүртэр—амарадаг, 5 часһаа 7 час хүртэр—һаадаг ба 7 часһаа 8 час хүртэр эдеэллэдэг байнабди.

Һаалгажа байһан үнеэдые тэжээлгэдэ ялангаяа серьёзно анхаралаа табинабди. Мүнөө, манай үнеэд болбол сабшалангай һайн үбэһэ, жмых, овесой гурил, отруби, солома ба корнеплодуудые эдидэг байна. Бидэнэр болбол герасимовска агротехникын үндэһэ һуури дээрэ сабшалангые һайжаруулхын тула топ серьёзноор хүдэлмэрилэнэбди, поленууд дээрэ корнеплодуудай, тэжээлэй погоонуудай тарилгые ехэдхэнэбди.

Залуу малнуудые түлжүүлгэ

Тугалнуудые эхэһээнь таһалжа түлжүүлнэбди. Тугалай түрэһэн дары, профилакторидо оруулажа, сэбэрлэдэг ба угаадаг байнабди: эндэ 15 үдэрэй торшо соо харууһалагдана; 10 үдэртэй болтороо сутка соо 3,5—4 литр (4-5 дахин) уураг уудаг. Тиигээд, амидын шэгнүүр ба шэгнүүрэйнь нэмэлтэтэй зохилдуулан табигдаһан схемын ёһоор, нормированно тэжээлгэдэ оруулагдана. Нэгэ һаратай тугалнуудтаа концентрадуудые (шэмэтэ тэжээл) эдюулжэ һурганабди. Концентрадууд болбол түрүүшээр үдэр соо 30-50 грамм үгтэнэ, 3 һара болоһонойнь һүүлдэ 1 килограмм хүртэр үгтэдэг. Һаалгаһан һүе, концентрадуудтай нэгэн доро, тугалай 6 һаратай болторонь үгэдэгэбди. Тэрэнэй һүүлдэ, сабшалангай һайхан үбэһэ, овесын гурил, мяха-яһанай гурил ба бусад концентрадуудые эдидэг. Наряар тогтоогдоһон сагуудта тугалнуудаа эдеэлүүлдэгэбди.

Сэбэр байдал болбол тугалнуудые үбэшэлэлгэһөө хамагаалгын шухала услови гээшэ гэжэ һайтар мэдээд, тугалша бүхэн хадаа тугалнуудаа үдэр бүхэндэ сэбэрлэдэг, бүлеэн уһаар угаадаг байна. Тугалнуудые уһалдаг һабанууд һайнаар угаагдадаг ба хатаагдадаг. Пол ба клеткэнүүдэйнь хананууд үнжөөд лэ угаагдадаг ба сагаадуулагдадаг. Дэбидхэрнүүдэнь үдэр бүридэ һэлгэгдэдэг. Тугалай байрануудань үдэр бүхэндэ түлигдэдэг, тэрээнэй дулаанинь цельсеэр 10-12 градус байдаг. Үбэлэй һүниин үедэ, тугалнуудай байра хадаа электричествээр гэрэлтүүлэгдэнэ.

Саашань, тугалнуудай амидын шэгнүүрэй нэмэлтэ тухай хэлэе. 1939 ондо, нэгэ һаратай болоһон 16 тугалнууд хадаа сутка бүридэ 889 граммаар нэмэбэд. Тугалнууд: «Альма»—1040 грамм, «Жданный»—1000 грамм, «Дельная»—973 граммаар нэмээ. 3 һара болоһон 17 тугалнуудай группада бидэнэр болбол суткада дунда жэшээгээр 896 грамм нэмэлтые туйлаабди, тугалнууд: «Крым»—1186 грамм, «Мадера»—1121 грамм, «Ценная»—1100 грамм нэмээ. Тиигээд, тугалнуудые эхэһээнь таһалжа түлжүүлхэдээ, бидэнэр болбол колхоздоо ехэ һү үгэнэбди: тугалнуудта һайн условинуудые байгуулхадаа, элүүр, тобир дорюун тугалнуудые үсхэнэбди.

Ажалые эмхидхэлгэ ба түлэлгэ

Ажалые зүбөөр эмхидхэлгэ ба түлэлгэ хадаа фермэнүүдэй организационно-ажахын бүхэжэлгэдэ угаа ехэ удхашанартайнь эли. Урдань бүхы хүдэлмэринүүднай үдэр үдэрөөрөө түлэгдэдэг байгаа. Иимэ гурим болбол малай ашаг үгэлгые ба үйлэдбэриин бүтээсые дээшэлүүлгэдэ фермын малшадые һонирхуулдаггүй байгаа.

Бидэнэр энээниие серьёзноор хараадаа абажа, бүтээһэнөөрэнь түлэхэ гуримые ферма дээрээ тогтоогообди. Һаалиша бүхэн 13 үнеэдые харууһална: тэдэниие тэжээнэ, һаана, аршана, байрануудынь сэбэрлэнэ, ороондо оруулна ба үнеэдэй гүрэлгэдэ бэлэдхэлые эрхилэнэ. Һаалишадта иимэ ажалта үдэрнүүд тоологдоно: 100 литр һү һааһанайнь түлөө—1,8 ажалта үдэр, үнеэн бүхэниие саг сооһь ороондо оруулһанай түлөө—1 ажалта үдэр, үнеэдэй тугаллаха сагые зүбөөр элирүүлһэнэйнь түлөө—1 ажалта үдэр, үнеэдые тугалгада бэлэдхэһэнэйнь түлөө—5 ажалта үдэр, бүхы үнеэдэйнь группын һубайраагүй һаань—10 ажалта үдэр. Тэрээнһээ гадна, үбэлжэлгын үедэ тэжээл бэлэдхэһэнэйнь түлөө—үнеэн бүхэнэйнь 0,5 ажалта үдэр бэшэгдэдэг.

Манай тугалшад мүн лэ хүдэлмэрилһэнэйгөө зэргээр абана. Тугалша хадаа тугалай амидын шэгнүүрэй 10 килограмм нэмэхэтэй хамта—0,8 ажалта үдэр абадаг, 15 хоногтой болһонһоонь хойшо, 6 һаратай болторонь харууһалһанай түлөө—тугал бүхэнэй 6 ажалта үдэр тоологдоно.

Манай фермэдэ һү һаалгын учет, залуу малые харууһалгын журнал түс түстаа эрхилэгдэдэг. Тэндэ тугалнуудые һара бүхэндэ шэгнэлгын результат, үүлтэрэнь, зүһэнь, нэрэ ба түрэлнүүдэйнь характеристика бэшэгдэдэг.

Фермэдэмнай социалистическэ соревновани үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Бүхы һаалишад ба тугалшад болбол уялгануудые абаһан ба хоорондоо договор баталаһан байна. Договорнууд һара бүхэндэ шалгагдана. Һарада 2 дахин үйлэдбэриин совещани хэнэбди, тэндэ хүдэлмэринүүдэйгээ дүнгые зүбшэн хэлсэгшэбди, дутагдалнуудаа элирүүлэн тэмдэглэдэг ба тэдэнээ усадхахын тула хэмжээнүүдые хараалнабди.

Мүн, ажахые политико-массова хүдэлмэринүүдһээ таһалажа ябабашье болохогүй. Бидэнэр хадаа колхозой партийна эхин организациин ба тэрэнэй парторг нүх. Данзановай үдэрбүриин туһаламжын ашаар эдэ амжалтануудые туйлаабди. Манай фермын коммунистнууд Будаева, Дампилова, Лобсанова, Халзанов, Очиржапов ба бусад стахановскэ хүдэлмэриин үндэр жэшээ харуулна, өөһэдынгөө жэшээгээр бүхы колхознигуудые дахуулжа ябана.

Манай колхоз ба стахановцууд болбол 1939 ондо хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставка дээрэ үргэнөөр харуулагдаһан байна. Выставка—энэ хадаа бодотоороо лэ колхозно университет байгаа. Тэрэнэй түрүү опытуудые үйлэдбэридөө хэрэглэнэбди.

Өөһэдынгөө показательнуудые Союзай эрхим колхозуудай мастернууд-малшадай показательнуудтай сасуулжа үзээд, бидэнэр үшөөл хойно байнабди гэжэ мэдээбди. Манай колхоз, бүри үндэр жэшээнүүдые харуулха бүхы аргабайдалнуудтай. Тиимэһээ, 1940 ондо фуражна үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха, нэгэшье түлнүүдэй хоролто хэхэгүй ба 6 һарын наһатай тугалнуудай амидын шэгнүүрэй суткада 850 граммаар нэмэлтые хангаха, ферма дээрээ автопоилка ба электроһаалгын машиные тогтооход ногоо тарилгын талмайе үргэдхэхэ, турнепс, тэжээлэй свекло, наран сэсэг тариха, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ хоёр ба гурба дахин ехэ концентрадые худалдажа абаха гэжэ уялга абаабди.

Өөһэдынгөө эрхим хүдэлмэрөөр, мүн 1940 ондо болохо Бүхэсоюзна выставка дээрэ үргэнөөр харуулгада кандидадаар баталагдаабди. Һаяхан, манай колхознигууд болбол республика дотороо, малажалай үүлтэрые һайжаруулхын ба ашаг үгэлгыень дээшэлүүлхын түлөө хүдэлөөе дэлгэрүүлхыень урялжа, бүхы колхознигуудта хандаа һэн. Үдэр ерэхэ бүри энэ хүдэлөөн ургэдэжэ байна. Нүхэд колхознигууд, Сталинска Гурбадугаар Табанжэлэй 3-дахи жэлые—1940 ониие социалистическэ малажалда үшөө үндэр амжалтануудаар угтае!

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд:

Очиржапов, Халзанов, Данзанов, Жалсанова, Жамбалов, Цыденова, Будаева, Эрдынеев, Лобсанова, Доржиева, Мункуев, Дампилова.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд болбол республикын колхознигуудта хандаһан бэшэгтээ гараа табижа байна.

(Зонхоевай фото).

КОЛХОЗ—МИЛЛИОНЕР

Энэ статья болбол Баргажанай аймагай, Карл Марксай нэрэмжэтэ колхоздо зорюулагдана. Түс колхоз болбол большевигүүдэй партиин хүтэлбэреэр, 13 жэлэй торшо соо гайхамшаг илалтануудые туйлажа, республика соогоо түрүүшын миллионер яажа болоһониинь энээн соо хэлэгдэнэ.

1. Эмхидхэлгэ

1927 он... Алдарта большевистскэ парти болбол агууехэ Сталинай сэсэмэргэн хүтэлбэреэр, хүдөө ажахые коллективизацилгын гигант ехэ хүдэлмэринүүдые бэелүүлгэдэ бэлэдхэжэ байгаа.

* * *

Коллективизаци, колхозуудые байгуулга тухай, үгытэйшүүдтэ тон дүтэ ба ойлгосотой үгэнүүд Баянголой таряашадта түрүүшынхеэ дуулдаба. Нютагай большевигүүд хадаа таряашадай дунда тон ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Үгытэй ба дунда шадалта таряашад болбол колхоз хадаа һайн хэрэг, хүдэлмэримнай хамтын хүсөөр, бүтээсэтэйгөөр ябуулагдаха, мал ба хүдөө ажахын зөөри зэбсэгүүд хамталагдаха, колхоздомнай гүрэн бүхыхэмжээгээр туһалаха гэжэ ойлгожо эхилээ.

Нэгэтэ үдэшэ, большевик Буда Сангадиев болбол нютагайгаа олон таряашадые суглуулжа, колхоз тухай, ерээдүйн жаргалта ба хүхюун ажабайдал тухай тэдээнгэй хөөрэлдэбэ; колхоз байгуулха тухай асуудалые хүн бүхэн ехээр һонирхожо, тон удаан ба халуунаар хэлсэбэ. Тэдэнэр, колхоз эмхидхэхэ гэжэ шиидээ. «Колхоздо ороходуратай хүнүүд бэшүүлэгты»—гэжэ Сангадиев соносхоо һэн. Стол тойрон, хүнүүдэй түрисэлдээн, шууяа нэрьеэн замханагүй.

—Аргаар, бү түрисэлдэгты! Бултадаа урьдэхэт!—гэжэ, олоной дундаһаа нэгэн гараа үргэн хэлээ һэн.

Буда Сангадиевич, Бадмаева Должид, Бубеев Очир, үнэшэн Абрам Цициков гэгшэд колхоздо орохоо эгээл түрүүлэн бэшүүлбэд. Уданшьегүй, хоёр хуудаһан саарһанай ара-эбэртэнь 20 шахуу хүнүүд гараа табяад байба.

—Зай нүхэд, үглөөдэрһөө эхилэжэ үрэһээе, боронойгоо, плугтэй һаа плугаа асархат, моринтнай мүнөө дээрээ таанартаа байг,—гэжэ Буда Сангадиевич болбол тэрэ дары соносхоо бэлэй. Энэ мартагдашагүй үдэртэ, Баянгол нютагай историдо гайхамшаг событи болоһон—түрүүшынхеэ колхоз эмхидхэгдэһэн, социалистическэ ажалай, шэнэ зол жаргалта байдалай үндэһэ һууринь түрэһэн юм. Тиихэдэ, энэ колхоз—76 гектар таряалантай, оройдоо 35 моритой, 269 үхэртэй, 239 хони ба ямаадтай—хамта 544 толгой малтай байгаа.

II. Бүхэжэлгэ ба дэбжэлтэ

Колхозоо большевистскэ, колхознигуудаа культурна ба шангашадалтай болгохын тулада, колхозно байгуулалтые бүхэжүүлхын тула залуу колхозой ба тэрэнэй колхознигуудай урда тон ехэнүүд зорилгонууд байгаа. Энэ колхоз болбол өөрынгөө шэнэ ажалаар, тон хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, бүхэжэһэн ба ургаһан байна.

Арадай дайсад—кулагууд, лама бандинар болбол колхоздонь хоролголгын хүдэлмэри хэһэн байна. Эдэнэр болбол малнуудай тоо толгойе зорюута хороодог, үүлтэртэ малнуудые үсхэбэрилгын хэрэгые таһалдуулдаг, мүн ажахын ба политическэ кампаниинуудай дүүргэлгые хойшо татадаг, стахановска ажалые хүгжөөлгэдэ һаад ушаруулдаг, эрхим колхознигууд—стахановцуудые хабшадаг ба хардадаг байгаа. Колхозно байгуулалтын дайсадай хоротоһэдэлгэнь бүтөөгүй!

Баянголой колхознигууд болбол дайсадтай тэмэсэлдэ, большевигүүдые тойрон нягтаар жагсаа. Колхознигууд хадаа бузар дайсадай уурхайень үй бутасохижо, колхозно байгуулалтые бүхэжүүлхын түлөө тэмэсэлдэ эршэмтэйгээр ба энтузиазмтайгаар жагсаһан байна.

Арба гаран жэлнүүдые ахижа, сагшье үнгэрөө. Огторгой, дайдада нилээдхэн хубилалтанууд болоо. Колхозой түрэһэнһөө хойшо, Инаа голоор нилеэд ехэ уһан урдаа, Баргажанай байса ехэ хадануудта, Улаан Бургааһанай ой хүбшэдэ барилгын баглаа нараһан, шэнэһэнүүд ургаа... Энээнтэй суг хамта, эрхим колхозой хүшэнь эршэдэн жагсаа, улам бүри ургаа, бүхэжөө.

«Бултадаа һайнаар ажаллахада урматайдаа, бэрхэшээлнүүдышье мэдэдэггүйбди»,—гэжэ залуу түрүүлэгшэ-большевик аймсоведэй депутат нүхэр Цыбиков Жимбэ хэлэнэ.

Молонова, Семенова, Бубеев, Цыбиков ба бусад олон стахановцууд—228 эрхим малшад болбол малайгаа тоо толгойе 1927 онойхиһоо 15 дахин арбидхаа, олзо ашаг үгэлгыень угаа ехээр дээшэлүүлээ. 1939 оной 10 һарын торшо соо, гансал ноһо худалдалгаһаа 210000 түхэригэй олзо оруулаа. Малажалай 9 фермэнүүдэй (КТФ, 5 МТФ, 2 ОТФ, СТФ)—2500 литр һү үгэдэг үнеэд, мондуу шамбай морид, тоһо өөхөөр нэбтэрһэн томо тарган гахайнууд—хамтадаа 7800 малнуудань типовой байрануудаар, шэмэтэ ба амтата тэжээлнүүдээр бүрин хангагданхай.

Гайхамшаг луговод Доржиев хадаа га бүриһөө 80 центнер үбэһэ хуряажа, тэжээлэй бата бэхи база байгуулаа. Энэ жэлэй үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэжэ байна. Зоотехническэ эрдэмээ, зоримгойгоор дээшэлүүлжэ, ажалаа наукатай холбоддуулан ябуулва. Бүхы фермэнүүдэйнь ажал, бүри механизацилагдахаа — электрохайшалалга, электро-һаалга, автоматическа уһалгын машинанууд ашаглагдахаа байна.

1150 гектар таряалангын ехэнхидэ трактораар элдэгдэнэ. Комбайн, молотилка, сноповязалка, жаткануудэдэнэй танил зэбсэгүүд болоо. Агротехникые шудалһан ба хэрэглэһэнэй ашаар таряан ажалаараашье тон ехэ амжалта туйлана. Санга Эрдынеевай полевой бригада гектар бүриһөө 14 центнер шэницэ хуряагаа. Урдань үншэн ябаһан Абрам Цициков хадаа мүнөө сложно машинануудые ремонтоложо шадаха—колхозой габьяата механигань болоо. Стахановец Бубеев Абида болбол комбайные шудалажа, 2 норма ходо дүүргэнэ. Иимэ тракторнистнууд, комбайнернууд—хүдөөажахын специалистнууд улам олооро урган гаража байна.

Энэ колхозой эрхимүүд—394 хүдэлмэришэ колхознигуудай ажалань зүбөөр эмхидхэгдэнхэй, тэдэнэй бүри рекордно бүтээсэнүүдые туйлаха бүхы условинууд бүрин бии.

Эндэ һургуули, амбулатори, клуб, түрэлгын байшан, хүүгэдэй ясли, радио г. м. бултадаа бии. Стахановска ажал, Сталинска анхаралай ашаар, колхознигуудайнь культурна ба хүхюун, баян ба баярта ажабайдалань хүсэнтүгэсөөр хүгжэнэ. Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозой байдалань һара бүри һайжарана. Түрүү колхоз—түрүүшын миллионер!

Д. ЛУБСАНОВ.

СОЛОТО ҺААЛИША ДОЛГОР ЖАЛСАНОВА

Һаалиша Долгор Жалсанова болбол Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо эрхим һаалиша байхаһаа гадна, бүхы республика доторхи эрхим ба солото һаалишадай—малшадай нэгэниинь юм. Долгор хадаа малажалда 9-дэхи жэлээ, тэрэнэй тоодо 4 жэл соо племфермэдэ хүдэлмэрилэжэ байна. Энэ 9 жэлэй торшо соо, нүх. Жалсанова болбол колхозно общественнэ малажалые хүгжөөлгэдэ бүхы анхарал ба хүсөө табижа, толотомо амжалтануудые туйлаа. Долгор хадаа зоотехническэ заабаринуудые наряар сахижа, олон тоото тарган томо малнуудые үсхөө, тэдэнэй ашаг үгэлгыень гайхамшаг дээдэ хэмжээдэ үргөө. Нүхэр Жалсанова болбол 1938 ондо даабарита (13 үнеэд) үнеэд бүриһөө 2495 литр һү һааһан ба түлнүүдыень бүрин түлжүүлжэ абаа һэн. Долгор, мүнөө бэшэгтэ һураа, зоотехническэ заабаринуудые хүсэд шудалаа. Стахановскa хүдэлмэриингөө ашаар, культурна ба шангашадалтай болоо, энэ жэлдэ 873 ажалта үдэр олоо.

Эдэ бүхы илалтануудайгаа результадта, солото Долгор Жалсанова болбол социалистическэ газар тариалангай илалтануудай бүгэдэ арадай харалгын—хүдөөажахыи Бүхэсоюзна выставкын түрүү опыдоор зэбсэглэгдэжэ, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байна. 1939 оной үшөө дүүрээдүй байхада, үнеэн бүриһөө 2342,8 литр һү һаагаа. Тугалнуудань, үнеэдэнь бултадаа тарган тобирнууд. Малнуудайнь байранууд дулаан ба сэбэр. Үбэлжэлгынь жэшээтэ һайнаар үнгэргэжэ байна. Долгорой ажалай опыдууд ба методүүд тухайда хэлэхые хүсэгдэнэ. Үнеэдээ үдэр бүри щеткоор аршадаг ба сэбэрлэдэг. Зоотехническэ заабариин ба рационой ёһоор, үнеэдээ хооллуулдаг.

Долгор Жалсанова хадаа амжалтанууд ба туйлалтануудаа улам бүри үргэдхэжэ, 1940 оной выставкые эрхимээр угтаха зорилго табинхай. Выставкын главна комитет болбол Долгорые хүдөөажахын 1940 оной выставкэдэ БМАССР-эй зональна зал дотор үргэнөөр харуулгада кандидаар баталаа.

Е. Ринчинова.

ШЭНЭ ЖЭЛЫЕ ЮУГЭЭР УГТААБИБ

1939 ондо—бүхы орон соомнай, бүхы дэлхэй дээрэ алдаршаһан, хоёр тон шухала событинууд болбол минии хүдэлмэридэ хүсэтэ нүлөөлэлгэ үзүүлээ. Нэгэдэхеэр,—энэ болбол ВКП(б)-эйн XVIII съезд, хоёрдохёор—хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставка болоно. Партиин историческа XVIII съезд хадаа социализмһаа коммунизмда шата дамжажа шэлжэн орохо агуухэ программа үгөө. Выставка болбол манай орондо социали[illegible]ын агуухэ [illegible]гэс демонст[illegible]

[illegible]союзна выс[illegible]һан бүхы [illegible]өөрхэрэглэн, [illegible] учебник зо[illegible]н байнаб. [illegible]йохын тула [illegible]ые суглуул[illegible]отекэнүүдтэ [illegible] ба научна [illegible]енцинүүдтэ [illegible] Тэрээнһээ Бүхэсоюзна [illegible]гшад, морин [illegible]дта ошооб. [illegible]гайхамшаг [illegible]танилсахын [illegible]кэ, Краснодарска хизаарнуудта ба Карачаевска автономно областьдо ябаһан байнаб.

Эмээлээр унаха морид хадаа оборонно хэрэгтэ тусагаар шухала удхатай байһан дээрэһээнь, энээн тухай өөрынгөө книга соо дэлгэрэнгыгээр харуулха хүсэлтэйб. Энэ зорилгоор, Казахстанай, Киргизиин, Туркменистанай, Узбекистанай ба Кабардино-Балкариин АССР ба бусад нютагуудта ябааб.

Энэ ажалаа манай социалистическэ малажалай саашанхи хүсэтэ хүгжэлтэдэ зорюулан бэшэжэ байнаб. Дурсагдагша книгэеэ бэшэжэ дүүргээд, специалистнуудай үргэн шүүмжэлэлдэ табижа, хэрбээ энэм дээдэ һургуулиин учебник болохо эрилтые харюусажа шадаха байгаа хадань, хүдөөажахын наукын докторой нэрэзэргэ олохые хүсэжэ байнаб. 1940 он—шэнэ жэлые ингэжэ бэлэгтэйгээр угтанаб.

В. О. Липпинг—хүдөөажахын наукануудай кандидат, Б. М. Зооветинститутай малажалай кафедрые эрхилэгшэ.

[illegible]ҮҮ ОПЫДОЙ ПРОПАГАНДИСТ

[illegible]рошиловай малажалда [illegible]лэгшэ һаа[illegible]Цымпилова, [illegible]ошеев, хо[illegible]ма гэгшэд [illegible]н жэшээ[illegible]шад, хэдэн олон [illegible]көө, ехэ һү һаагаа. Дабаһима Бадмаев хадаа 1939 ондо 160 эхэ хонидһоо 190 толгой хурьгадые абаһан ба хамта 362 килограмм нооһо хайшалаа. Колхоозойнь ханын газета (редактор Бадарханова К.) болбол эдэнэрэй опыт ба методүүдые тодоор толилоно. Газета болбол эрхим малшад хадаа малнуудаа зоотехническэ заабариин ёһоор, выставкын түрүү опыдой жэшээгээр харууһалдагыень тэмдэглэн, 1940 оной выставкэдэ бэлэдхэлэй тэмэсэлдэ колхозно массые үргэнөөр хабаадуулан, түрүүшүүлэй зэргые үргэдхэнэ. Энэ газета болбол БСХВ-дэ хабаадаха дурахүсэл тухайгаа мэдүүлгэ баряа.

Г. Жербаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Революциин площадь дээрэ эмхидхэгдэһэн, шэнэжэлэй ёлка. (Пестеревэй фото).

Шэнэ жэлые отличнo һуралсалаар угтааб

Парти ба правительство болбол манай агуухэ эхэ ороной зол жаргалта хүүгэдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал—эсэгын анхарал табина.

Манай советскэ һургуулинуудта эрхимээр һуралсаха бүхы услови бии.

Би, Улан-Удын №3 һургуулиин 10-дахи класста эрхим һайнаар һуралсажа байнам. 1-дэхи класһаа эхилээд, жэл бүри бүхы предмедээрээ отличнo һурадаг би.

1938-39 онуудай һуралсалай жэлдэ амжалтатайгаар һуралсажа гараһанайгаа һүүлээр, Москва город ошожо, Бүхэсоюзна хүдөөажахын выставка хаража, ехэ лэ һонирхоһон байнаб.

Мүнөө, 1939-40 онуудай һуралсалай жэлдэ эрхим һайнаар һуралсажа, 10-дахи классаа отличноор дүүргэхын түлөө тэмэсэжэ байнаб. Энэ һуралсалай хахад жэл соо бүхы предмедээрээ отличнo һуралсааб, ниимэ сэгнэлтэнүүдээ саашань үргэлжэлүүлхын тула эршэмтэйгээр хүдэлмэрилхэ—минии зорилго байна.

Би, истори ба литературын предмедүүдтэ ехэ дуратайб. 10-дахи классаа дүүргээд, Москва городдохи Гүрэнэй Университедэй историческа факультедтэ орожо, агуухэ гениинэр Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай зохёол-һургаалнуудые үзэхэб.

Сталинска эпохын зол жаргалта хүүгэд, бидэ һурагшад болбол һуралсалайгаа түрүүшын хахад жэлые амжалтатайгаар дүүргэжэ, шэнэ жэлдэ шэлэмэл бэлэгүүдээ баринабди.

Мүнөө, манай һургуулида шэнэ жэлэй ёлка түхеөрэгдэжэ байна. Элдэб наадан ба выставка эмхидхэгдэхэ.

Мүн, каникулайгаа үедэ кинотеатрнуудые хаража, саһаар ябажа ба катокта наадажа, үбэлэй каникулые сэнгэлиг хүхюунээр ба эмхитэйгээр үнгэргэхэ байнабди.

Улан-Удын № 3 дунда һургуулиин 10-дахи классай отличница Рита Беркман.

ЖЭЛЭЙГЭЭ ТОВАРООБОРОДОЙ ПЛАНИИЕ ДҮҮРГЭБЭ

Бурмонторгын хэдэ хэдэн магазинууд болбол нютагуудахи Соведүүдтэ һунгалтануудые угтуулан, жэлэйнгээ товарооборотой планиие декабриин 21-дэ дүүргээ.

№1 магазин (директорэнь нүх. Массович) планаа 104,8 проц. дүүргэжэ, 41,7 мянган түх. экономилоо. №5 магазин (директорэнь нүх. Волкова) 100,1 процент дүүргэжэ, 47,1 мянган түхэригэй экономи хээ. №7 магазин (директорэнь нүх. Антонов) планаа 118,8 проц. дүүргэжэ, 87,5 мянган түхэригэй экономи хэһэн байна. Мүн №9 магазин—планаа 100,9 проц., №20 магазин—100,3 проц., №23 магазин—100,5 процент дүүргэжэ, хэдэ хэдэн мянган түхэригэй экономи хэһэн байнад.

Павленко—Бурмонторгын директор.

СОРЕВНОВАНИИН АШААР

Улан-Удын механизированна шэлэй заводой хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болбол Сталинска Гурбадугаар Табанжэлэй нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованида оролсоһоноойгоо ашаар, үйлэдбэриингөө даабариие эрхимээр дүүргэһэн ба ажалайгаа бүтөөсые ниилээд өөдэнь үргэһэн байна.

Һунгалтын үдэр, декабриин 24-дэ, продукци гаргалгынгаа квартальна программые 104 проц. дүүргэжэ, абаһан уялгаяа эрхимээр дүүргээ.

Заводой эрхим стахановцууд, 1940 он—шэнэ жэлые угтуулан сменынгээ нормовуудые 1,5-2 дахин үлүүлэн дүүргэнэд. Стахановец—шэл ябталагша нүхэр Иванов болбол үдэр үдэрэйгөө нормые 300-320 проц.; шэл отологшод—стахановцууд Жапов ба Паскевич гэгшэд смена соогоо хоёр-хоёр нормонуудые дүүргэнэ.

Мастер нүхэр Гуцалов болбол «Фурко» гэжэ машинын скоростиие 16 проц. хүртэр түргэдхээ. Иимэнүүд жэшээнүүд хэдэн зуугаад бии. Түрүү хүнүүд—стахановцууд ба ударнигуудай тоонь һара бүри үдэр бүхэндэ ургана. Тус заводойхид болбол туйлаһан амжалтануудаа улам бэхижүүлжэ, шэнэ амжалтануудые туйлалгада зоригжонхой.

Ев. Уланский.

Улан-Удын №6 һургуули болбол эрхим һайн биб[illegible]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Һургуулиин библиотекын [illegible] (Пестеревэй фото).

Сталинска гурбадугаар табанжэлэй нэрэмжэтэ социалистическэ соревнова[illegible]

ЦЕХЭЭ ТҮРҮҮ ЦЕХ БОЛГОХОБДИ

Манай кузнечнэ цехын (ПВЗ-эйн) стахановцууд, ударнигууд, хүдэлмэришэд болбол Сталинска Гурбадугаар Табанжэлэй нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованида оролсоод, стахановска медодээр хүдэлмэрилэжэ, үйлэдбэриингөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхын уялгануудые абаһан байнад. Мүнөө, цехымнай түрүү стахановцууд тон һайн жэшээнүүдые харуулна.

Цехын стахановец, кузнец—«Ажалай доблестиин түлөө» медаляар шагнагдаһан ба Железнодорожно Райсоведэй депутат, нүхэр Реут болбол үйлэдбэриингөө нормые 200-250 процентһээ доошо бэшэ дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан аад, 270-300 проц. хүртэр дүүргэнэ. Мүн, һаяхан ВКП(б)-эйн членэй кандидадта ороһон, стахановец. нүх. Грыжбовский болбол үдэр бүхэнэйгөө нормые 220-250 процент дүүргэдэг байна.

Солото мастер-стахановец нүхэр Паляковай смена болбол бүхы дээрээ стахановска смена болонхой. Декабрь һарынгаа үйлэдбэриин планиие 200 проц. дүүргэбэ. Кузнец нүхэр Владеев ба тэрэнэй балташан нүх. Мальчук гэгшэд рекордно показательнуудые харуулнад. Нормонуудаа 548 проц. хүртэр дүүргэдэг байна.

Цехын партийна, комсомольско ба профсоюзна организацинууд болбол туйлагдаһан эдэ амжалтануудаа улам үргэдхэжэ, цехээ түрүү цех болгохо—ниимэ хүндэтэ зорилгые урдаа табиһан байна. Энээнцие бүхы хүдэлмэришэд халуунаар угтаа.

Тиимэһээ, бидэнэр хадаа хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэришэдэй энэ үүсхэлыень зүбөөр толгойлохо, 1940 он соо шэнэ амжалтануудые туйлаха ябадалые хангаха ёһотойбди.

А. П. ГАЛЬЧЕНКО— ПВЗ-эйн кузнечнэ цехын парторг.

БАРИЛГАШАДАЙ ТҮРҮҮ БРИГАДА

Улан-Удын пивозаводой хүдэлмэришэд хадаа социалистическэ соревнованида бүгэдөөрөө хабаадалсажа, тэрэнэйгээ ашаар һайн дүүргэлтэнүүдые туйланад.

Тус заводой барилгын бригадын (бригадирэнь нүхэр Форналев) хүдэлмэришэд нүхэд Гилев, Ильин, Утин, Пинин, (столярнууд) Самсонов (шулуушан) ба Елизор Еманаков (модошо дархан) болбол үдэрэйгөө нормонуудые 300 процентһээ доошо бэшэ дүүргэдэг байна.

Энэ бригадынхид хадаа заводойгоо залуушууд ба комсомольцуудай бригадын хүдэлмэришэдтэй социалистическэ соревнованиин договор баталба. Мүнөө, энэ соревнованида илажа гархын түлөө эршэмтэйгээр тэмэсэжэ байнад.

Заводой бүхы хүдэлмэрилэгшэд болбол 1940 он соо үйлэдбэриин эрхим илалтануудые туйлахые найдуулнад.

Бүри һа[йнаар хүдэлмэрилхэ]

Сталинска Гурбадуг[illegible] жэлэй нэрэмжэтэ соци[illegible] соревновани болбол [illegible] пуоликын бүхы пред[illegible] дай, совхозуудай хүдэл[illegible] ба колхознигуудай ду[illegible] нөөр дэлгэрүүлэгдээ.

Тэрэшэлэн, Улан-Удын „Кра[сный] Восток“ промарте[illegible] лэй завод болбол соц[illegible] ниин үндэһэ һуури [illegible] (хүсэдбэшэ мэдээгээр) үйлэдбэриин планиие [illegible] хуу процент дүүргэһа[illegible] Заводойнь хүдэлмэриш[illegible] 1939 ондо туйлаһан ам[illegible] даа, шэнэ илалтануудa[illegible] 1940 он соо улам бэх[illegible] ба бүри үндэр показате[illegible] туйлалгада зоригжоод б[illegible]

Заводой стахановцууд[illegible] гууд нүхэд Петр Аф[illegible] Балаганский, Михаил М[illegible] Малин, Иван Алек[illegible] Тамсон, Михаил [illegible] Выструшкин гэгшэд [illegible]

[illegible] Цыренов

Ударни[к] [illegible] Дансаранов

Закаминай аймагай Далахайн, «Улаан Дала[illegible]» колхозой 62 наһатай колхоз[illegible]бэ Дансаранов 1931 онһ[illegible] малажалда эрхим һайна[illegible] мэрилнэ. Жимбэ хада[illegible] ажалайгаа түлөө хэдэ[illegible] шагналнуудаар шагнагд[illegible]

[illegible] Б. М. Шойбо[illegible]

Слес[арь] [illegible] Филиппов

Эрхим слесарь-ст[illegible] нүхэр Филиппов болбол [illegible] судоремонтно завод дээр[illegible] хи жэлээ хүдэлмэрилж[illegible] Хүдэлмэри дээрээ өөрыг[illegible] тэ комсомолец ба активн[illegible] венник гэжэ харуула[illegible] Филипповта, администр[illegible] даабаринуудые үгэнэб, [illegible] тон үнэн сэхээр, амжал[illegible] дүүргэдэг.

Стахановец нүхэр [illegible] болбол «Бурят-Монголен[illegible]

[illegible] Ц. Ор[illegible]

ХИЛ[ЭЭН] [С]ААНА

ТАСС-ын, декабри[иин] 29-эй мэдээсэлнүүдэй ёһоор

«Нейтралитет тухай з[illegible] ёһоор, американска паро[illegible] орохынь хоригдоһон [illegible]гэй ябуулгануудай зонон[illegible] гаргахые эриһэн Пр[illegible] гүйлтые США-гэй департамент арсаба.

* * *

Армида таталгаһаа сул[illegible] хөө хүсэһэн хүнүүдтэ мед[illegible] хуурмаг үнэмшэлгэнүүдые [illegible] гоод худалдажа байһан ху[illegible] шайканууд хэдэн гор[illegible] байһанаа бельгийскэ п[illegible] баригдаба.

Льежтэ 30 хүн арестовагдаба.

[illegible] ороһон байна тухайлагдана.

ТУРЦИДАХИ ГАЗАРАЙ ХӨДЭЛӨӨНЭЙ ХОЙШОЛОН

Анкара, декабриин 29. (ТАСС) Декабриин 27-до центральна ба зүүн Анатолидо болоһон газарай хүдэлөөнэй результадта үхэһэн ба шархатаһан зоной тоонь хэдэн арбаад мянгаад болоно, гэжэ Анатолийска агенство мэдээсэнэ.

16 мянган ажаһуугшадтай Эрзинджан городто эбдэрээгүй нэгэшье гэр үлөөгүй. Газарай хүдэлөөн хадаа ажаһуугшадай Ц.бултадаа унтажа байхадань болоһон байна. Тэндэхи хүн олонхинь үхэһэн ба шархатаһан байна. Зара город булта п[illegible] үгы хэгдэбэ. Тэндэ 1500 үхөө. Үшөө 10 город гэм байна.

Зуугаад мянган ажаһуу[гшад] түргэн туһаламжа хэрэг[тэй] байна гэжэ тухайлагдана.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центра сомонай, 19. Телефонни отв. редактора — 3-44, отв. секретаря—3-23, отд. партийн эй жизни — 7-55-2 оз., сельхозотдел— 2-55, отдел кадров — 5-07.

Типография [illegible] Буртлавлит № 2362